

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Voipio, Myry

Title: Luonto lähemmäksi lasta : kysymyksiä ympäristökasvatuksesta

Year: 2015

Version:

Please cite the original version:

Voipio, M. (2015). Luonto lähemmäksi lasta : kysymyksiä ympäristökasvatuksesta. Virikkeitä, 13(3). <http://ibbyfinland.fi/portfolio/luonto-lahemmaksi-lasta-kysymyksia-ymparistokasvatuksesta/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Luonto lähemmäksi lasta: Kysymyksiä ympäristökasvatuksesta

Virikkeiden haastattelussa Kaarina Tiainen Suomen Luonnonsuojeluliitosta

1. Mitä eri alueita ympäristökasvatukseen kuuluu?

Ympäristökasvatus on hyvin laaja käsite, ja siihen kuuluu monia eri alueita. Riippuu näkökulmasta, miten sitä voi jaotella. Ympäristökasvatusta voi olla esimerkiksi luontokasvatus tai kestävän kehityksen kasvatus. Yhteistä on se, että välitetään tietoja ja taitoja ja muokataan arvoja ja asenteita niin, että oppimisen kautta yksilön toiminta ja tavat ovat kestävän kehityksen mukaisia ja edistävät ympäristön hyvinvointia. Ympäristökasvatuksella (luontokasvatus) voidaan myös vahvistaa yksilön henkilökohtaista luontosuhdetta, mikä johtaa vastuuseen omasta elinympäristöstä.

2. Kenelle ympäristökasvatus on suunnattu, ja missä ympäristökasvatusta tarjotaan?

Yleensä ympäristökasvatuksesta puhuttaessa puhutaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta ympäristökasvatuksesta. Ympäristökasvatusta voi kuitenkin tehdä ja edistää kaikenikäisten parissa. Aina voi oppia uutta, muuttaa asenteita ja toimintatapoja ympäristöä paremmin huomioivaksi. Siten ympäristökasvatusta voi tapahtua missä vain. Selkeimmin sitä tekevät erilaiset järjestöt (esimerkiksi ympäristöjärjestöt, Martat, retkeilyjärjestöt ja urheiluseurat), mutta esimerkiksi kouluissa ja päiväkodeissa on jo paikoin melko hyvin huomioitu ympäristökasvatus. Tosin vaihtelevuutta on, sillä koulumaailmassa ympäristökasvatuksen vahvuus riippuu paljon opettajista ja muusta henkilökunnasta. Mutta ympäristökasvatusta voi tapahtua myös perheissä, työyhteisöissä, harrastusten parissa yms. Monta kertaa ympäristökasvatus voi tapahtua myös niin päin, että lapset oppivat uusia ympäristöä huomioivia toimintatapoja ja asioita koulussa ja vievät ne kotiin ja opettavat vanhemmilleen.

3. Miten vanhemmat voivat käsitellä ympäristökasvatusta eri-ikäisten lasten kanssa? Onko tarjolla vaikkapa helposti lähestyttäviä ja toteutettavia vinkkejä?

Vanhempien oma esimerkki on tärkeä: miten liikutaan, miten kulutetaan, miten syödään, miten toimitaan luonnossa, miten vähennetään jätteiden määrää. Nykyään on saatavilla paljon ja monentasoisia vinkkejä ympäristökasvatukseen, niin luonnossa liikkumiseen ja retkeilyyn kuin esim. kasvissyöntiin tai energiansäästöön. Pienten lasten kanssa asioita voi tuoda esiin leikin kautta. Monet järjestöt järjestävät opastettuja retkiä ja tapahtumia, maastossa on luontopolkuja ja reittejä, jonne on helppo mennä. Kouluissa ja päiväkodeissa on monenlaisia ympäristöteemapäiviä, jotka ovat joskus koko perheille suunnattuja. Tärkeintä on tarjota lapsille luontoelämyksiä ja viedä heidät

luontoon. Antaa möyriä ja tutkia ja tehdä luonto lapsille tutuksi ja ei-pelottavaksi paikaksi, jota arvostetaan. Se on oikeastaan kaikkein tärkeintä. Usein ehkä ongelmaksi tulee liian runsas vinkkien määrä: miten löytää sieltä ne omalle perheelle tärkeät ja tarpeelliset vinkit. Myös kriittisyys on tarpeen: ympäristöaiheista materiaalia tuottavat monet tahot, joten laatu voi olla kirjavaa.

4. Millaista ympäristökasvatusta on suunnattu päiväkodeille ja kouluille?

Periaatteessa koulujen ja päiväkotien pitää läpäisevästi ottaa ympäristökasvatus huomioon kaikessa toiminnassa. Opettajille on tuotettu paljon materiaalia ympäristökasvatuksen tueksi – jälleen on tosin muistettava kriittisyys, kun tarjolla on materiaalia laidasta laitaan. Myös koulutusta järjestetään. Silti usein ympäristökasvatuksen näkyvyys oppilaitoksissa riippuu paljon opettajien omista asenteista ja arvoista. Sertifikaatit (Vihreä Lippu, Okka-säätiö) tuovat suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta toimintaan, ulkopuoliset aiheeseen liittyvät vierailijat, kuten Luonto Liiton ja Luonnonsuojeluliiton lähettiläät sekä Suomen ladun metsämörri-toiminta, puolestaan vaihtelua koulun arkeen.

5. Millä eri keinoilla lasten ja nuorten kanssa on helppo ottaa ympäristökasvatus esiin?

Osana jokapäiväistä arkea. Vanhempien ja opettajien esimerkki on tärkeä. Energiansäästöstä, jätteiden määrän vähentämisestä ja ekologisesta liikkumisesta tehdään itsestänselvyys. Viedään lapset luontoon, tutustutaan lajeihin ja erilaisiin elinympäristöihin, jolloin luonnosta tulee tärkeä osa elämää ja sitä arvostetaan. Mitä pienempi lapsi on kyseessä, asioita voidaan ottaa esiin leikin kautta. Itse vierastan ajatusta, että ympäristökasvatus on jokin muusta elämästä erillinen asia, joka otetaan välillä esiin, opetetaan, miten pitäisi toimia ja sitten laitetaan se syrjään.

6. Millaista kirjallisuutta, pelejä, elokuvia tai tv-sarjoja ympäristökasvatuksessa hyödynnetään?

Hyvin monenlaista laidasta laitaan. Luontokirjat, -elokuvat ja tv-ohjelmat ovat aina olleet melko suosittuja suomalaisten keskuudessa. Varsinkin kirjoissa – niin tietokirjoissa kuin esimerkiksi saduissa – on myös paljon kotimaista tuotantoa, elokuvissa ja tv-ohjelmassa vähemmän. Ne ovat kuitenkin yleensä laadukkaita, kaikenikäisille soveltuvia ja herättävät huomiota, kuten esimerkiksi *Metsän tarina* tai Juha Taskisen luontoelokuvat. Nykytekniikan avulla ympäristökasvatuksella on mahdollisuus saada tuekseen monenlaista materiaalia, mutta vaarana voi olla, että jäädytään ruudun ääreen ja unohdetaan mennä itse luontoon!